

QƏRBİ AZƏRBAYCAN

VƏTƏNPƏRVƏR ELM FƏDAISİ

Həyatda elə insanlar var ki, onlar bu dünyaya nə üçün gəldiklərini dərindən dərk edirlər. Allah-taalanın onlara bəxş etdiyi ömründən qədərinə bəhrələnməyi, özündən sonra başqaları üçün örnek olası yaşamağı göstərmək, öz ömrünü dəyərləndirməyi bacarmaq, cəmiyyət qarşısında, insanlar arasında mənəvi borcunu başa düşmək, bütünlük hallarda onu xəlq edənin mərhəmətinə siğnan bu insanlar üçün həyatın mənəsi həmişə ilvi və ecəzkardır.

Doğrusu, hər bir insan yaşadığı ömrü tarixini özü yazar. Arzudan, niyətdən keçib reallığa qovuşan əməkleri ilə, onu tanıyanların, xatırlayanların qəlbində buraxdıqları isti, məhrəm izlərlə, duygularla.

İndiki zəmanədə örnek ola biləcək ömrü yazmağın özü də bir ayrı fədakarlıq və hünərdir. Ele dünyamızı mənalandıran, hər birimizdə yaşamaq şövqünü alovlandıran da ətrafımızda bu cür insanların olmasıdır.

Sağlamlı ictimai-siyasi, mədəni və mənəvi mühitin yaradılmasında, cəmiyyətin iqtisadi cəhətdən yüksəlməsində, mədəniyyətin tərəqqisində, elmin, maarifin inkişafında ziyalıların rolü, təbii ki, çox böyükdür.

Müdrikcəsinə deyilmiş bir ifadə var: "Ömrünü xalqının mənəvi inkişafına və maariflənməsinə, fundamental elmi axtarışlara həsr etmiş vətənpərvər ziyalıların dünyasının bəzəyidir".

Belə ziyalılardan biri də bütün ömrünü elmə, gənc nəslin maariflənməsinə həsr etmiş Əməkdar ali məktəb işçisi, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor Əhməd Paşa oğlu Məmmədov olub.

O, 1940-ci il fevralın 12-də Ermenistan SSR-in Vedi rayonunun Şidli kəndində anadan olub. Orta məktəbi dəkəndə bitirən Əhməd Məmmədov 1957-ci ildə BDU-nun Mexanika-riyaziyyat fakültəsinə qəbul olub. 1962-ci ildə həmin fakültənin riyaziyyat şöbəsinə fərqlinmə diplomu ilə bitirib. Həmin ildə Ə.Məmmədov ADU-nun aspiranturuna daxil olub. 1965-ci ildə aspiranturuna müvəffəqiyətlə bitirərək universitetin həndəsə və cəbr kafedrasında assident kimi fealiyyətə başlayıb.

Müəllim hər zaman səcdə olunacaq, doğru, dürüst məsləhətlərinə ehtiyac duyulacaq bir varlıqdır. O, elə bir varlıqdır ki, ömrünü məşəl edib hər bir tələbəsinin qəlbində yandırır, həyatının ona gəzel illərini, ömrünün onu dəyərləndirdiyini, gəzgündür.

İnsanı ucaldan onun əxlaqi, vicedanı, həyatda düzgün baxışı, öz potensial gücünü düzgün yerə istiqamətləndirmək, məqsəd və məramına çatmaq üçün gərgin əmək sərf etmək bacarığıdır. Doğrudan da zəhmət, əmək insanı ucaldır, şərfləndirir, ona məmənluq bəxş edir. Necə ki, bu zəhmət Əhməd müəllimə və ailəsinə həm başucalığı gətirdi, həm də onu könuldən sevənləri bəxtiyanı.

Ə.Məmmədov 1966-ci ildə vaxtından əvvəl "Qeyri-xətti diferensial tənliklərin müyyən sinifləri üçün qarışq məsələlərin analitik nəzəriyyəsi" mövzusunda yazıdı, namizədlik dissertasiyasını uğurla müdafiə edərək fizika-riyaziyyat elmləri üzrə alimlik dərəcəsi alıb.

O, 1967-ci ildə müsabiqə yolu ilə "Həndəsə və cəbr" kafedrasında baş müəllim kimi fealiyyətini davam etdirib.

Her bir insan qarşısına qoyduğu ali məqsədə çatmaq üçün geceli-gündüzlü zəhmət qatlaşır, elmi zirvələri fəth edərək bütün bacarıq və qabiliyyətdən istifadə edir. Elminin dərinliklərinə baş vurduqca ətrafındakılara daha həssas, daha mehriban, daha qayğılaş yanaşır, sadələşir və təvazökər olur.

Ə.Məmmədov 1972-ci ildə müsabiqə yolu ilə universitetin Cəbr və topologiya kafedrasına dosent, 1973-cü ildə isə Mexanika-riyaziyyat fakültəsinin dekan müvənni vəzifəsinə təyin olunub.

Xarakterindəki ciddilik ona tapşırılan işləri yüksək səviyyədə yerinə yetirməsi, öz üzərində dayanmadan işləməsi, daim elmi axtarışda olması, vaxtın qədrini bilməsi Əhməd müəllimə həmişə uğur qazandırıb.

Belə ki, Ə.Məmmədov müsabiqə yolu ilə 1974-cü ildə Y.Məmmədəliyev adına Naxçıvan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Riyaziyyat kafedrasına kafedra müdürü və dosent vəzifəsinə təyin edilib.

O, 1974-1977-ci illərdə universitet elmi şurasının elmi katibi olmuşdur. 1976-ci ildə isə Ə.Məmmədov müsabiqə yolu ilə Riyazi analiz və funksiyalar nəzəriyyəsi kafedrasının müdürü vəzifəsinə təyin edilib. O, 1981-ci ildə ikinci dəfə həmin kafedranın müdürü vəzifəsini icra etib.

Ə.Məmmədov Riyazi analiz və funksiyalar nəzəriyyəsi kafedrasına rehbərlik etdiyi dövrlərdə 3 müəllim namizədlik dissertasiyası müdafiə etmişdir. İxtisası üzrə bir namizədlik dissertasiyasının openti olmuşdur.

Ə.Məmmədov müxtəlif vaxtlarda universitet müsabiqə komissiyasının və ekspert komissiyasının üzvü olmuşdur.

öyrənilməsinə həsr olunmuşdur.

Yüksək təxəssisli mütəxəssisler hazırlanmasında xidmətlərinə görə 3 iyun 1981-ci il tarixdə Azərbaycan Respublikası

Ali Soveti Rəyasət Heyətinin fərmanına əsasən Ə.P.Məmmədova Azərbaycan SSR "Əməkdar ali məktəb işçisi" fəxri adı verilmişdir.

Ə.Məmmədov 1989-cu ildən A.M.Qoriki adına Kiyev Dövlət Pedaqoji İnstiutu bazasında yaradılmış pedaqoji institutlar üzrə Tədris-metodiki birləşmənin üzvü olub.

Ə.Məmmədov cəbr sahəsində elmə yenilik gətirmiştir. Belə ki, onun "Elementləri dəyişmək üsulunun ümumişləşməsi" metodu ilə bir sinif yüksək təbəliblə determinantlar asan hesablanır və bu metod "Ali cəbr" derslik kitablarından bəzilərinə daxil edilmişdir. Onun uzun illər təşkil etdiyi "Funksional analiz" kursu üzrə seminarlar yüksək səviyyədə keçmiş və yaxşı səmərələr vermişdir. O, cəbrdən seminar məşqələləri apararkən yənə də məşhur riyaziyyatçı Pifaqorun dahiyanə deyilmiş fikrini tələbələrinin nəzərinə çatdırmağı unutmurdu. Pifaqor deyirdi: "Vaxtımı siyasetə və tənliklərə sərf edirəm. Zənnimcə, tənliklər daha vacibdir, cənubi siyaset yalnız həmin məqam üçün mövcud olduğu halda, tənliklər əbədidir".

O, pedaqoji fealiyyəti dövründə 8 kitabın "Vektorlar analiziñində çalışmaları", "Yüksək təribli determinantların hesablanmasına dair çalışmalar", "Ehtimal nəzəriyyəsində çalışmalar", "Riyazi statistikanın elementləri", "Ədədi sıralara aid çalışmalar", "Funksional sıralara aid çalışmalar", "Adi diferensial tənliklərə dair çalışmalar", "Ehtimal nəzəriyyəsi və Riyazi statistika" (mütərək müəllif), 39 elmi məqalənin, 5 tezisin müəllifi olmuşdur.

Ə.Məmmədov müəllimin tələbələrlə birgə işləməsi ona xüsusi mənəvi zövq verirdi. O, tələbələrinə həmişə elmin dərinliklərinə baş vurmağı tövsiyə edərək deyirdi: "Unutmayın ki, qaranlıqları işıqlandırmak yalnız insan zəkasının nuru ilə mümkündür". Əhməd müəllimin tələbələrlərindən həm də Pifaqorun bu fikrini gənc riyaziyyatçılara həmişə xatırladı: "Riyaziyyatın yüksək vəzifəsi bizi əhatə edən qarmanın qarışıqlıqlarla içərisində gizlənən nizamı təpib üzə çıxarmaqdır".

Ə.Məmmədov yüksək insani keyfiyyətlərə sahib olmaqla bərabər, yorulmaq bilməyən, həmişə axtarışda olan, oxumaqla birçən an belə usanmayan, daim öz üzərində işləyən, düzüdüyü, dürüstlüyü, xeyirxahlığı, əqidə safiğini, ləyaqəti, işinə məsuliyyətə yanaşmağı, prinsipiallığı, zəhmətə alışqanlığı, özüne möhkəm inamı və həyatə bağlılığı, düşüncə və fikirlərində sərbəstliyi, zəhmətə qatlaşmağı özünün həyat amalına çevirən işi ziylə olub.

İnsanı ucaldan onun əxlaqi, vicedanı, həyatda düzgün baxışı, öz potensial gücünü düzgün yerə istiqamətləndirmək, məqsəd və məramına çatmaq üçün gərgin əmək sərf etmək bacarığıdır. Doğrudan da zəhmət, əmək insanı ucaldır, şərfləndirir, ona məmənluq bəxş edir. Necə ki, bu zəhmət Əhməd müəllimə və ailəsinə həm başucalığı gətirdi, həm də onu könuldən sevənləri bəxtiyanı.

Ə.Məmmədov müsabiqə yolu ilə 1991-ci ildə Xəzər Universitetində Riyaziyyat və hesablamaların mexanikası kafedrasına dosent vəzifəsinə, 1994-cü ildə isə həmin universitetin Tələbə şöbəsinin müdürü vəzifəsinə təyin edilib. Daha sonra isə Əhməd müəllim Xəzər Universitetində Tələbə şöbəsinin müdürü vəzifəsinə təyin olunub.

Əhməd müəllimin zəngin potensialı, yüksək təşkilatçılıq qabiliyyəti, müasirliyi, nəvətliyi, yeniliklərə və təşəbbüsələrə açıq olması, zamanla ayaqlaşmaq və dəha irəlini görmək bacarığı məşğul olduğu hər bir işdə, çalışıldığı hər bir vəzifədə ona həmişə hörmət, ehtiram və nüfuz qazandırıb.

O, böyük bir nəslin parlaq nümayəndəsi, müdrik insan və gözəl ailə başçısı kimi özünün bütün davranışları, həyat və fealiyyəti ilə cəmiyyətdə tanınır.

Ə.Məmmədov 5 dəfə M.V.Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetində ixtisasartırma fakültəsində olmuş və Leningrad (Sankt-Peterburq), Kuybişev, Lenakan, Minsk şəhərlərində keçirilən Ümumittifaq konfranslarında müxtəlif riyazi mövzularda məruzələr etmişdir. Bu məruzələrin məzmunu tezis və məqalə şəklində ayrı-ayrı elmi jurnalarda çap olunmuşdur.

Ə.Məmmədovun elmi işləri əsasən qeyri-xətti xüsusi tərəməli diferensial tənliklər üçün qoyulmuş qarışq məsələnin analitik həllinin

Təhsil tekçə milletin gələcəyi deyil, həm də dünəni, bu günü olmaqla yanaşı, cəmiyyətin döyünen qəbələ, düşünən beynidir.

Ziyalı mənsub olduğu milletin simasını müəyyənləşdirən şəxsiyyətdir. Tarix göstərir ki, milletin çətin anlarında onun mükəmməl milli təessüb keşlik duygularına malik ziyalısı millətə düzgün yol göstərib, onu bu çətinlikdən xilas olmasına böyük rol oynayır.

İnsanı ucaldan onun əxlaqi, vicedanı, həyatda düzgün baxışı, öz potensial gücünü düzgün yerə istiqamətləndirmək, məqsəd və məramına çatmaq üçün gərgin əmək sərf etmək bacarığıdır. Doğrudan da zəhmət, əmək insanı şərfləndirir, ona məmənluq bəxş edir. Necə ki, bu zəhmət Əhməd müəllimə və ailəsinə həm başucalığı gətirdi, həm də onu könuldən sevənləri bəxtiyanı.

Bütün ömrünü elme, gənc nəslin maariflənməsinə, təlim-tərbiyəsinə, tələbələrinə elmi biliklərinə dərinliklərinə yiyələnməsinə, həyatda layiqli vətəndaş olmasına, xalqı, vətəni üçün xeyirli övladlar yetişməsinə həsr edən qayğış Müəllim, fədakar alım, vətənpərvər ziyanı Ə.P.Məmmədov 2012-ci ilin avqust ayında həyatla vidalaşdı.

Əhməd müəllimin xatirəsi tələbələrinin, hemkarlarının, onu sevənlərinin qəlbində daim yad ediləcək, nur saçan ziyanı isə gələcək nəsillərin həyat yolunu işıqlandıracaq.

**Qədir ASLAN,
Əməkdar jurnalist.**